

การพัฒนาคุณภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่ม
ปุ๋ยมูลไส้เดือนสุมุไพร ของวิสาหกิจชุมชน
สุรัตติกา (ซีพ) ฟาร์ม ตำบลป่าตาล
อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

นายกานต์ เชื้อวงศ์

สาขาวิชานิติศาสตร์ดิจิทัล

ผศ.พรรณนิภา เดชพล

สาขาวิชานิติศาสตร์ดิจิทัล

ผศ.ดร.ณัฐรฐา หน่อทอง

สาขาวิชานิติศาสตร์ดิจิทัล

ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ

บทนำ

ปัจจุบันการทำการเกษตรอินทรีย์กำลังเป็นที่นิยมในการผลิตทางการเกษตร สืบเนื่องมาจากผู้บริโภคต้องการอาหารที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพปราศจากการตกค้างของสารพิษ ต่าง ๆ แนวทางการทำ เกษตรอินทรีย์ หรือปลูกผักปลอดสารเคมี จึงเป็นทางเลือกของคนรักสุขภาพ และเป็นโอกาสของเกษตรกรในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ราคาดี ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

สุรตติกาล (ซีฟ) ฟาร์ม เป็นศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชน ตั้งอยู่ที่ตำบลป่าตาล อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นแหล่งสร้างอาชีพเกษตรกรให้แก่ชุมชนป่าตาล โดยมุ่งเน้นการทำเกษตรแบบพึ่งวิถีธรรมชาติ สร้างผลผลิตที่ปลอดภัยต่อสุขภาพโดยไม่ใช้สารเคมี นอกจากนี้ยังแบ่งปันพื้นที่ให้คนในชุมชนได้เข้ามาประกอบอาชีพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จึงเป็นแหล่งสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนตำบลป่าตาล อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ผลผลิตในฟาร์มแห่งนี้ ได้แก่ พืชผักสวนครัว และพืชสมุนไพรปลอดสารพิษ อาทิ ต้นอ่อนทานตะวัน ผักสลัดสด นอกจากนี้ยังผลิตสินค้าแปรรูป เช่น สลัดโรล ไข่เค็มอินทรีย์ ต้นอ่อนข้าวสาลี วางจำหน่ายตามตลาดต่าง ๆ และซูเปอร์มาเก็ตในจังหวัดลพบุรี

ปุ๋ยมูลไส้เดือน (vermicompost) เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตจากการย่อยสลายของวัสดุอินทรีย์โดยไส้เดือน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงโครงสร้างและความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มผลผลิตของพืช ปุ๋ยที่ได้ถูกนำไปใช้ในการเจริญเติบโตของพืช ปรับปรุงโครงสร้างของดินให้มีช่องว่างของอากาศ การระบายน้ำดี รวมทั้งเพิ่มจำนวนจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดิน

ปัจจุบันสุรตติกาล (ซีฟ) ฟาร์ม ได้ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยมูลไส้เดือน ซึ่งเป็นกระบวนการผลิตปุ๋ยหมักซึ่งเป็นปุ๋ยอินทรีย์ เกิดจากการเปลี่ยนวัสดุอินทรีย์ที่เป็นส่วนเหลือทิ้งมาผ่านขั้นตอนการหมักตามธรรมชาติด้วยจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ร่วมกับการทำงานของไส้เดือนดินสายพันธุ์ที่เหมาะสม สภาพทั่วไปของผลิตภัณฑ์ยังขาดจุดเด่นของผลิตภัณฑ์หรือสิ่งที่แตกต่างจากผู้ผลิตอื่น ๆ จากการสำรวจสภาพปัจจุบันผู้ดำเนินโครงการพบว่า ภายในท้องถิ่นตำบลป่าตาลซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมาย มีองค์ความรู้ท้องถิ่นที่ใช้น้ำหมักและสมุนไพรบางชนิดเป็นส่วนผสมในการผลิตปุ๋ย เช่น น้ำหมักจากฟ้าทะลายโจร น้ำหมักจากขมิ้นชัน และน้ำหมักจากใบกัญชา ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาให้ปุ๋ยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากนี้ทางกลุ่มยังขาดการออกแบบบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งส่งเสริมการจัดจำหน่ายเช่นการสื่อสารการตลาด ทำให้สินค้ายังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้จัดทำโครงการจึงมีความสนใจจัดทำโครงการ พัฒนาคุณภาพปุ๋ยมูลไส้เดือนสมุนไพร ของวิสาหกิจชุมชน สุรตติกาล (ซีฟ) ฟาร์ม ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เพื่อพัฒนาคุณภาพของปุ๋ยมูลไส้เดือน และพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการรับรู้ เกิดความเข้าใจ เห็นคุณค่า ของผลิตภัณฑ์ส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือ และเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์

นำมาสู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้ รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต สนับสนุนการผลิตและการบริการของชุมชนในการสร้างมูลค่าสินค้าเกษตร ทำให้ช่วยลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกร และช่วยให้ผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัยจากสารเคมี ทำให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพปุ๋ยมูลไส้เดือนสมุนไพโร ของวิสาหกิจชุมชน สุรัตติกาล (ซีพี) ฟาร์ม ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ปุ๋ยมูลไส้เดือนสมุนไพโร ของวิสาหกิจชุมชน สุรัตติกาล (ซีพี) ฟาร์ม ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินโครงการ

วิสาหกิจชุมชนสุรัตติกาล (ซีพี) ฟาร์ม ตำบลป่าตาล อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ธันวาคม 2565 - สิงหาคม 2566

วิธีดำเนินโครงการ

1. กระบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาของผลิตภัณฑ์ ชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาสภาพปัญหาของผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน การศึกษาและร่วมพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในด้านแนวความคิด กลวิธีการออกแบบ ขั้นตอนการผลิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทัศนคติ สภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการจัดการความรู้ด้านการออกแบบพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการจัดการความรู้เพื่อการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการ การตลาด การผลิต และการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชนบนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. กระบวนการพัฒนาคุณภาพปุ๋ยมูลไส้เดือนโดยชุมชนมีส่วนร่วม สมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วม ค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพปุ๋ยมูลไส้เดือน การให้ธาตุอาหารที่จำเป็นกับผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารเคมี การพัฒนาบรรจุภัณฑ์และตราสัญลักษณ์ที่สอดคล้องกับการสื่อสาร ร่วมมือกับคณะผู้จัดทำโครงการ ออกแบบตราสินค้ารูปแบบใหม่ทั้งในด้านโครงสร้างและกราฟิก รวมถึงการประเมินความคุ้มค่าของบรรจุภัณฑ์ โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร ด้าน

การตลาด และด้านออกแบบร่วมประเมินความเหมาะสมของการใช้งาน

3. กระบวนการพัฒนาบรรจุภัณฑ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการโดยชุมชนมีส่วนร่วม สมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และวางแผนการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการแบบเป็นระบบช่องทางสื่อสารทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า ซึ่งการสื่อสารทางการตลาดอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจได้ง่ายขึ้น โดยนำช่องทางสื่อสารมาใช้มาใช้แบบผสมผสานร่วมกันตามความเหมาะสมของกลุ่มลูกค้า และกลุ่มผู้มุ่งหวัง การจัดบันทึกข้อมูล สถิติต้นทุน ยอดขาย ค่าใช้จ่าย และกำไร เพื่อได้ทราบถึงช่องทางสื่อที่เข้าถึงลูกค้ามากที่สุด และการทำการสื่อสารตลาดอย่างมีความต่อเนื่อง

สมาชิกชุมชนได้รับการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตสื่อ (Production) ผ่านการให้ความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะการผลิตเนื้อหาจากโทรศัพท์มือถือ หลังจากนั้นจะเข้าไปมีส่วนร่วมกับคณะผู้ดำเนินโครงการในการผลิตและถ่ายทำเนื้อหา (Content) จะนำเข้าสู่ช่องทางออนไลน์ รวมถึงการประเมินสื่อ

การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop)

โครรงได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อให้พัฒนาทักษะและความรู้ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลไส้เดือน และการตลาดและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 20 คน การอบรมเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 3 หัวข้อหลัก ได้แก่

1. การปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปุ๋ยมูลไส้เดือน

ขั้นตอนแรกเตรียมวัสดุอุปกรณ์และส่วนผสมต่างๆ ได้แก่ ไส้เดือน ต้นกล้วยที่ตัดแล้ว ต้นกล้วยา ต้นฟ้าทะลายโจรมูลวัว ขมิ้นชัน จุลินทรีย์สังเคราะห์แสงและน้ำหมักมูลไส้เดือน ไส้มูลวัวลงไปกะละมังผสม จากนั้นก็ใส่ต้นกล้วยที่ตัดไว้ ตามด้วยต้นกล้วยากับต้นฟ้าทะลายโจรที่ตามด้วยมูลวัวอีกครั้ง จากนั้นก็เอาไส้เดือนมาใส่ไว้ด้านบน และปิดท้ายด้วยน้ำจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงและน้ำหมักมูลไส้เดือน หลังจากนั้นเราจะใช้ระยะเวลาประมาณหนึ่งเดือนก็จะได้ปุ๋ยที่ทั้งมีประโยชน์และมีคุณภาพ จากนั้น ผู้ดำเนินโครงการได้ประสานงานกับสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดลพบุรีเพื่อเข้ากระบวนการตรวจสอบธาตุอาหาร

2. การอบรมเชิงปฏิบัติการสื่อสารการตลาดปุ๋ยไส้เดือนโดยชุมชนมีส่วนร่วม

โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดมาถ่ายทอดความรู้ด้านสื่อ และวิธีการสื่อสารให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายด้วยโซเชียลมีเดีย ด้วยอุปกรณ์พื้นฐานอย่างโทรศัพท์มือถือ การถ่ายภาพ ตกแต่งภาพ และเขียนคอนเทนต์และช่องทางโซเชียลมีเดีย โดยใช้แนวคิดการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ มาใช้ในการส่งข้อมูลข่าวสารของสินค้าและบริการไปสู่ผู้บริโภคเป้าหมาย

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาฉลากและบรรจุภัณฑ์ปุ๋ยไส้เดือน

โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านบรรจุภัณฑ์ การออกแบบรูปลักษณ์ของฉลากสินค้า การระบุข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับลูกค้า แนวคิดด้านรูปแบบที่บ่งชี้ที่น่าสนใจและปกป้องผลิตภัณฑ์จากการเสื่อมสภาพ สร้างการจดจำและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์กิจกรรมประกอบด้วย 9 ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งประกอบไปด้วย นักออกแบบบรรจุภัณฑ์ ผู้ผลิต และผู้บริโภคเพื่อทำการศึกษาคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมที่จะทำการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 2 นักออกแบบสร้างภาพปัจจัยทางด้านการออกแบบ เพื่อทำการจัดการ
สนทนากลุ่ม (Focus Group ทำการคัดเลือกปัจจัยทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์และเสนอ
แนะแนวทางเพื่อนำผลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 นักออกแบบสรุปผลแล้วนำแนวทางที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาทำการ
ออกแบบแบบร่างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ (Sketch Design)

ขั้นตอนที่ 4 ทำการจัดการสนทนากลุ่มทำการคัดเลือกแบบร่างบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ
(Sketch Design)

ขั้นตอนที่ 5 ทำการผลิตบรรจุภัณฑ์ต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินคุณภาพบรรจุภัณฑ์ต้นแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 7 ผลิตบรรจุภัณฑ์

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจและสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในพัฒนาคุณภาพพัฒนาคุณภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปุ๋ยมูลไส้เดือน สร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผ่านการจัดจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จำหน่ายด้วยตนเอง ร้านค้าชุมชน หรือผ่านช่องทางออนไลน์

การนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน

1. การใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมความรู้และฝึกทักษะ ในการพัฒนาคุณภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ปุ๋ยมูลไส้เดือน

2. การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ออกแบบและผลิตโดยชุมชนมีส่วนร่วมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สินค้า เพื่อประโยชน์สื่อสารทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ในการส่งเสริมการจัดจำหน่าย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลดีทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปจัดจำหน่ายและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกของกลุ่มได้